

Opis źródła:

Z Otchłani. Wspomnienia z Lagru Zofii Kossak - są to wspomnienia więźniarki z kobiecego obozu Birkenau, w którym przebywała w latach 1943 - 1944. Niżej prezentowany tekst źródłowy jest fragmentem tych wspomnień, w którym mowa jest o warunkach pracy więźniarek, ich problemach ze zdrowiem oraz o jedynych momentach wytchnienia, które zdarzały się kilkanaście razy w roku.

Miejsce i data wydania

Zofia Kossak, *Z Otchłani. Wspomnienia z Lagru*, Częstochowa-Poznań 1946.

Tekst źródła (fragment):

[...] W deszczowe dni pracownice wracały przemoczone do suchej nitki, kładły się spać w mokrej odzieży, by ją ciepłem ciała wysuszyć - wstawały w wilgotnej, gdyż zabieg ten nie pomagał w zimnym baraku - tyle, że człowiek trzął się przez całą noc. W mokrym ubraniu stało się na apelu, w mokrym szło znów do pracy. Gdy jesienią lub wiosną ślota trwała kilka dni, nie wysychało się wcale. Toteż piorunujące obustronne zapalenie płuc likwidujące paręset kobiet, znaczyło każdą "trzydniówkę".

Ulewa, wichura, burza, śnieżycy, zawieja, nic z tych zjawisk atmosferycznych nie zwalniało od roboty. Jakakolwiek byłaby pogoda, kolumny wychodziły w pole. Jedyne co zatrzymywało je w domu - to mgła. Mgła sprzyjająca ucieczkom, mgła nie pozwalająca straży mieć wszystkich więźniarek równocześnie na oku. Ilekroć podmokłą nizinę ośmięcimską pokrył mleczny tuman mgły - zdarzało się to kilkanaście razy do roku - komenda zostawała na blokach. O, cóż to była za radość!...

Słowniczek pojęć:

obóz Auschwitz - Birkenau - zespół nazistowskich obozów koncentracyjnych i obozu zagłady. Symbol eksterminacji ludności żydowskiej oraz polskiej. Więcej:

<https://pl.wikipedia.org/wiki/Auschwitz-Birkenau>

Zofia Kossak - powieściopisarka, działaczka niepodległościowa. Współzałożyła dwie organizacje w okupowanej Polsce: Front Odrodzenia Polski oraz Rada pomocy Żydom *Żegota*.

Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Zofia_Kossak

literatura obozowa - odmiana literatury, poświęcona II wojnie światowej, której tematem są doświadczenia związane z obozami pracy przymusowej. Więcej:

https://pl.wikipedia.org/wiki/Literatura_obozowa

obóz koncentracyjny - miejsce przetrzymywania osób, będących zwykle niewygodnymi dla władz. Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Ob%C3%B3z_koncentracyjny

NSDAP - powszechnie znana jako partia nazistowska, jedyna legalna partia w III Rzeszy.

Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Narodowosocjalistyczna_Niemiecka_Partia_Robotnik%C3%B3w

konferencja w Wannsee - spotkanie, na którym omawiana była kwestia ludobójstwa Żydów w czasie II wojny światowej. Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Konferencja_w_Wannsee

Pytania do źródła:

Pytania do uczniów szkoły średniej:

1. Jak, w świetle tekstu źródłowego, wyglądała codzienność więźniarek w obozie? Czy warunki pogodowe wpływały na pracę lub zmianę harmonogramu dnia? Jeśli tak, to w jaki sposób?
2. Czy obozy zakładały jedynie nazistowskie Niemcy? Korzystając z wiedzy własnej, wymień inny kraj, który tworzył obozy. Jak się nazywały?
3. Jakie były przyczyny wybuchu II wojny światowej?
4. Jaki stosunek do innych narodowości oraz grup etnicznych mieli naziści? Jakie było miejsce, np. Żydów lub Romów w programie ideologii nazistowskiej?
5. W którym roku NSDAP doszło do władzy? Kto był przywódcą partii?
6. Korzystając z wiedzy własnej, wymień innego autora wspomnień, który pisał o życiu i codzienności w obozie koncentracyjnym.

Pytania do uczniów szkoły podstawowej:

1. W jakim celu tworzone obozy zagłady na terenie okupowanej przez Niemcy Polski? Gdzie znajdowały się największe obozy na terenie Polski?
2. Jaka była polityka Niemiec w stosunku do mniejszości narodowych oraz etnicznych na terenie okupowanej Polski, jak również na terenie innych, okupowanych przez Niemcy krajów?
3. Czy w innych krajach, w czasie II wojny światowej, funkcjonowały obozy zagłady lub obozy pracy? W jakich krajach? Jak się nazywały?

Wskazówki:

Odpowiadając na pytania należy pamiętać, że obozy pracy były miejscami przeznaczonymi nie tylko do wykonywania ciężkiej, katorżniczej wręcz pracy, ale również do eksterminacji ludności tam kierowanej. Obozy zakładane przez nazistowskie Niemcy nie były tylko

więzieniami, ale również miejscami, gdzie wykonywano wyroki śmierci. Stąd też administracja obozowa nie zwracała uwagi na, np. problemy zdrowotne więźniów.

Nie tylko jednak III Rzesza tworzyła obozy. Również inny, największy kraj świata, który posiadał olbrzymie połacie ziemi na wschodzie - w Azji, tworzył obozy pracy, nieodbiegające w żaden sposób od tych niemieckich.

Ponadto, naziści uważali swoją własną, aryjską, rasę, za najlepszą z możliwych, stąd też inne narodowości oraz grupy etniczne były, siłą rzeczy, poniżej nich. Naziści jednak wybrali kilka grup, które uważali za szkodniki, które należało eksterminować. Miało to również związek z podejściem nazistów do komunizmu, który koniecznie chcieli zwalczać, a za którego rozprzestrzenianie się odpowiedzialnością obarczyli Żydów.

Najważniejsze czury:

1933 - założenie pierwszego niemieckiego obozu koncentracyjnego w Dachau

1938 - Anschluss Austrii

29-30 września 1938 - układ monachijski

1 września 1939 - atak III Rzeszy na Polskę. Wybuch II wojny światowej

17 września 1939 - atak Związku Radzieckiego na Polskę

20 maja 1940 - założenie obozu w Oświęcimiu

26 listopada 1941 - założenie obozu w Brzezinkach

20 stycznia 1942 - konferencja w Wannsee

Literatura pomocnicza:

Kaczmarek R., *Historia Polski 1914 - 1989*, Warszawa 2010.

Czapiewski E., Tyszkiewicz J., *Historia powszechna. Wiek XX*, Warszawa 2024.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Łukasz Wołczyk